

Motion till riksdagen 2007/08:Sf6

av **Tomas Eneroth m.fl. (s)**
med anledning av prop. 2007/08:48

Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om underrättelseskyldighet för vissa myndigheter vid felaktiga utbetalningar samt vad gäller införandet av ett särskilt medborgerligt organ.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FUT-delegationen bör få förlängt mandat och på motsvarande sätt genomföra en granskning av felaktiga utbetalningar riktade till juridiska personer.

Motivering

Regeringen föreslår att det i en särskild lag tas in bestämmelser om underrättelseskyldighet för vissa myndigheter vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Idag finns inte några sådana särskilda bestämmelser som innebär att en myndighet är skyldig att underrätta en annan myndighet om den bedömer att en ersättning betalats ut felaktigt till en enskild. De förmåner som föreslås omfattas av skyldigheten att underrätta är sådana som hanteras av Migrationsverket, Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller arbetslöshetskassorna. Skyldigheten att lämna ut uppgifter föreslås gälla för samma myndigheter med undantag för kommunerna (socialnämnderna). Dessutom föreslås skyldigheten gälla för Kronofogdemyndigheten samt Skatteverket. Vidare ska inte underrättelseskyldigheten gälla om det finns särskilda skäl. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2008.

Fusk och missbruk ska i alla lägen stävjas och beivras. Därför kan aldrig överutnyttjande av och fusk med bidrag, ersättningar och förmåner accepteras. Lika oacceptabelt är naturligtvis fusk med och undandragande av skatter

Fel! Okänt namn på

och avgifter. Vi socialdemokrater värnar välfärds- och trygghetssystem som omfattar alla. Men samtidigt kan de aldrig tas för givna. Förutsättningarna för de trygghetssystem vi har är flera. Det handlar både om viljan till en solidarisk finansiering och om statens förmåga att utforma och upprätthålla dem så att de ger trygghet till alla individer. Men en lika viktig faktor är att det finns tilltro till och förtroende för välfärden som gör att alla vill vara med och bidra.

Av dessa skäl motsätter vi oss inte heller att bestämmelser införs som tydliggör ett ansvar för de myndigheter som hanterar välfärdssystemen att inte felaktiga utbetalningar sker. Vi välkomnar därför beskedet att Moderaterna har tänkt om i denna fråga eftersom man tidigare varit emot försök med samordning mellan myndigheter.

Av propositionen framgår dock inte om regeringen också tagit intryck av Skatteverket och dess rapport ”Svartköp och svartjobb i Sverige” vari finns förslag som skulle göra det svårare att göra fel med bidrag. Rapporten föreslår att samtliga bidrag utbetalas via en bidragsbetalningscentral benämnd www.utbeta.se. Bidragscentralen skulle genom datasystemet för myndigheternas räkning ombesörja en kontroll av att bidrag som en myndighet vill betala ut, inte strider mot regelverket. Möjligheten att felaktigt få ut pengar från flera myndigheter samtidigt skulle blockeras. Regeringen bör låta Skatteverkets förslag remissbehandlas av övriga myndigheter i syfte att pröva dess möjlighet.

Att granska felaktiga utbetalningar av jordbruksstöd, glesbygdssöd, nyföretagarstöd m.m. är också viktigt för att upprätthålla legitimiteten i de offentliga bidragssystemen. Därför bör FUT-delegationen få förlängt mandat och på motsvarande sätt genomföra en granskning av felaktiga utbetalningar riktade till juridiska personer.

Redan under den socialdemokratiska regeringsperioden initierades arbetet med att stävja fusk och missbruk av våra trygghetssystem. Våren 2005 togs initiativ till ett samlat åtgärds paket mot skatte- och förmånsfusk. Ett antal åtgärder sattes in och utredningar tillsattes. Ett av resultaten är just en ökad samordning mellan myndigheter. Vi socialdemokrater är också övertygade om att sådana riktade åtgärder är både mer lönsamma och ändamålsenliga än att kollektivt straffa alla försäkrade med sänkta ersättningsnivåer när de drabbas av sjukdom, skada eller arbetslöshet.

Vi kan konstatera att många förslag och åtgärder som den borgerliga regeringen genomför på socialförsäkringsområdet, minskar legitimiteten för en välfärd som omfattar alla. Den borgerliga regeringen har inte bara kraftigt försämrat de enskildas trygghet vid sjukdom och arbetslöshet. Den borgerliga regeringen har också avskaffat de socialförsäkringsnämnder och försäkringsdelegationer som tidigare kunde garantera att det fanns en viss medborgerlig insyn i våra välfärdssystem. Med borttagandet av den medborgerliga insynen riskerar nu tilltron och förtroendet för våra gemensamma trygghetssystem att svikta.

I en tid när vi ser behov av ökad samordning mellan myndigheter och åtgärder för att stävja fusk och missbruk, har också den medborgerliga förankringen stor betydelse. Därför bör ett medborgerligt organ införas som kan

Fel! Okänt namn på

säkra den enskilde försäkrades rättigheter samt värna skyddet för individers integritet. Behovet av ett sådant organ kommer dessutom att påtagligt öka nu vid införandet av en underrättelseskyldighet för myndigheterna. Av de studier och utredningar som gjorts vet vi att den mänskliga faktorn har betydelse i fråga om felaktiga utbetalningar, såväl från myndigheters som från individers sida. Delegationen för felaktiga utbetalningar har exempelvis gjort bedömningen att fördelningen mellan avsiktliga och oavsiktliga fel kan anges till 50 procent avsiktliga fel från de sökande, 30 procent oavsiktliga fel från de sökande och 20 procent oavsiktliga fel från myndigheter. Utan att exakt slå fast den fördelningen, säger den att långt ifrån alla felaktiga utbetalningar utgörs av fusk.

En annan sida av felaktiga utbetalningar, och som vi har sett fler av på senaste tid, är när människor hamnar i kläm mellan systemen och där konsekvensen blir total frånvaro av utbetalning och där exempelvis rehabiliteringsinsats eller annat stöd helt uteblir.

Flera olika studier har pekat på vikten av tidiga och i många fall samordnade insatser för att uppnå lyckade rehabiliteringsinsatser som kan hjälpa människor tillbaka i arbete. På det här området har också den medborgerliga insynen betydelse.

Vad gäller underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar bör regeringen beakta synpunkter från remissinstanserna – exempelvis vad gäller vilka omständigheter som ska föreligga vid särskilda skäl.

Avslutningsvis bör regeringen återkomma till riksdagen med en uppföljning av den nya underrättelseskyldighetens tillämpning och funktionssätt. En sådan uppföljning bör också knyta an till Integritetskommitténs kommande betänkande samt till utvärderingen av den bidragsbrottslag som den borgerliga regeringen har infört. Skatteverkets idéer om en gemensam bidragsbetalningscentral bör undersökas närmare.

Stockholm den 13 februari 2008

Tomas Eneroth (s)

Ronny Olander (s)

Kurt Kvarnström (s)

Matilda Ernkrans (s)

Magdalena Streijffert (s)

Siw Wittgren-Ahl (s)

Göte Wahlström (s)

Jasenko Omanovic (s)